

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1934 malî yılı hesabı katğisine aid mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı muhsebat Riyaseti tezkere-sile Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresi 1934 yılı hesabı katğisi hakkında kanun lâyihası ve Divanı muhsebat ecümeni mazbatası (3/502, 1/615)

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1934 malî yılı hesabı katğisine aid mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı muhasebat tezkereşi (3/502)

T. C.

Divanı muhasebat

Sayı : U, H. 132771,1128

2 - V - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1934 malî yılı hesabı katğisine aid mutabakat beyannamesinin bağlı olarak sunulduğunu en derin saygılarımla arz ederim.

D. M. Reisi
S. Oran

Beyanname

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün Nafta vekâletinden gönderilen 1934 malî yılı katğî hesabı muhasibin Divanı muhasebatça tedkik ve muhakeme edilmiş olan idare hesabı ile karşılaştırıldı.

1483 sayılı kanunun 12 nci maddesinde (Demiryolları ve limanları katğî hesabı;

A) Tesisatı iptidaiye hesabı } İşbu hesaplar muhasebei umumiye kanununun
B) İşletme hesabı } 102 ve 103 ncü maddeleri dahilinde tanzim olunur.

C) Kâr ve zarar hesabı bilânço

D) Sermaye hesabı

E) İdare malzeme nakliyat hesabı; cetvellerinden tereküb eden) diye yazılı olduğu halde 1818 sayılı kanunla inşaat dairesinin bu idareden ayrılarak Nafta vekâletine bağlanmış olmasından dolayı (A) fıkrasındaki tesisatı iptidaiye cetvelinin ve sermaye hesabına müteallik erkamı bilânçoda gösterilmekte bulunmasından nâsi de sermaye hesabına aid cetvelin mevcut bulunmadığı anlaşılmıştır. İlişik cetvellerdeki meşruhat nazarı dikkate alınmak şartile katğî hesabda yazılı rakamların kabule değer olduğunu arz ederiz.

Birinci Reis	D. 1. Reisi	D. 2. Reisi	D. 3. Reisi	D. 4 Reisi	Aza
S. Oran	F. Eke	A. Yurdakul	A. Özgen		B. Esen
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Ziya Aslan	C. Dinç	M. Menemencioğlu	E. Bakıy	İhsan Erenli	H. Demirsoy
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Müddeiumumf
N. Başak	E. R. Ayla	F. Özbudun	Z. Akif Orbay	M. Apak	Enver Arkun

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresi 1934 yılı son hesabı hakkında
kanunu lâyihası (1/615)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Müdürlüğü

Sayı: 6/2473

21 - VII - 1936

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1934 malî yılı hesabı katğisi hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 13 - VII - 1936 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

İ. İnönü

Esbabı mucibe

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresininin 1042 numaralı teşkilât kanununu tadil eden 1483 numaralı kanunun 12 nci maddesi mucibince hazırlanması lâzımgelen 1934 malî yılı katği hesabı, inşaat dairesininin 1818 numaralı kanunla Nafia vekâletine rabtı delayisile yalnız işletme katği hesabını ihtiva etmekte bulunmuş ve berveçhi zir kısımlardan tereküb etmiştir :

- 1 - Katği hesab kanunu projesi,
- 2 - Masraf katği hesab cetveli (A cetvelleri),
- 3 - Varidat katği hesab cetveli (B cetvelleri),
- 4 - İdarî nakliyat hesabı,
- 5 - İşletme hesabı (A. Devlet demiryollar) (B. Bağdad),
- 6 - Kârü zarar,
- 7 - Bilânço.

1934 malî senesi bütçe sarfiyatı (19 488 966.02) liradır. İşbu mikdarm (15 979 145.39) lirası 1934 malî senesi bütçesine mevzu 16 235 000 lira tahsisat ile 2736 numaralı kanunla verilen 241 000 lira munzam tahsisatla 3 509 462.23 lirası 2488 numaralı kanunun 3 ncü maddesile verilen 3 500 000 lira tahsisat ile keza 2736 numaralı kanunla verilen 152 000 liralık munzam tahsisata ve 358.40 lirası da 1934 malî senesi bütçe kanununun 6 nci maddesinin 2 nci fıkrası mucibince varidat fazlasından tahsisat olarak vazolunan mikdara mukabil sarfolunmuştur.

Masraf bütçesininin 1 nci faslının 2 nci maddesine mevzu 170 000 lira tahsisata mukabil (43 377.80) lira fazlasile 213 377.80 lira; 7 nci faslın 3 ncü maddesine mevzu 1 000 lira tahsisata mukabil 8 040.22 lira fazlasile 9 040.22 lira ve 10 ncü fasla mevzu 787 lira tahsisata mukabil 639.89 lira fazlasile 1 426.89 lira sarfedilmiştir. İşbu 3 fasıldan mevzu tahsisatlara nazaran fazla sarfedilen ceman 52 057.91 lira 1934 bütçe kanununun 15 nci maddesine istinaden sarfolunmuştur. İşbu malî sene zarfında masraf fasılları arasında yapılan münakaleler 2736 numaralı kanuna müsteniddir.

Sarfolunmayan 691 450.29 liralık tahsisat 1934 bütçe kanununun 6 nci maddesinin 2 nci fıkrası mucibince mezkûr sene varidat fazlasile birlikte (Ankara istasyon binası inşaatı masrafı) na mukabil tahsisat olarak kabul edilmiş ise de mezkûr tahsisattan ancak 358.40 lirası sarfolunmuştur. İşbu mikdar sarfiyatın tahsisatı fazlai varidattan tahsis olunarak sarfolunmayan 691 450.29 liralık tahsisatın imhası teklif olunmuştur.

1934 malî senesi bütçe kanununun 7 nci maddesile tayin edilen Anadolu demiryolları ve Haydarpaşa liman, rıhtım şirketleri esham ve tahvilâtı mubayaası keyfiyeti mezkûr kanunun 5 nci ve 6 nci maddelerinde yazılı hizmetlerin ifasından sonra kalacak bakıye ile alınmasına muallâk bulduğundan ve 1934 malî senesi zarfında 6 nci madde ile tayin edilen hizmet ikmal edilememiş olduğundan esham ve tahvilât alınmamıştır.

Bağdad kısmı masarifi olarak tahakkuk eden 1 203 395.57 ve varidatı olarak tahakkuk eden 1 166 787.45 lira 506 numaralı kanunu tadil eden 1483 numaralı kanunun 17 nci maddesi mucibince Bağdad şirketi hesabı zimmet ve matlubuna naklolunmuştur. Bu münakalenin icrasından sonra işletme masrafı 12 818 727 lira ve mubayaa taksitile birlikte 18 285 570.45 lira, işletme varidatı da 20 728 884.72 lira olarak tesbit edilmiş ve bilânçoya merbut işletme hesabı bu esas üzerinden tanzim olunmuştur.

Varidat ve masraf hesabı katğileri erkamına göre tahassül eden 2 406 706.15 lira fazlai varidat 1935 malî senesi bütçe kanununun 5 nci maddesi hükümleri dairesinde muamele ifa olunmak üzere kârı zarar hesabına naklolunmuştur.

	1934 malî senesi işletme emsali		
	Masarif	Varidat	Emsal
İşletmeler	14 022 122 57	21 895 672 17	64.04
Mubayaa taksiti	5 466 843 45		
Yekûn	19 488 966 02	21 895 672 17	89.00

Beher yüz lira varidata mukabil yapılan sarfiyatı gösteren işletme emsali yukarıda gösterildiği üzere mubayaa taksiti hariç olmak üzere 64.04 ve mubayaa taksitile birlikte 89.00 drr.

1935 malî senesine devreden kârı zarar hesabı bakıyei zimmetinin 19 766 035.10 liraya kadar yükselmesi 1042 numaralı teşkilât kanununun 47, 49 ve 50 nci maddeleri mucibince kârı zarar hesabına zimmet kaydedilmek suretile tahakkuk ettirilen tecdid ve itfa sermayelerinden mümbaistir.

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Divanı muhasebat encümeni

Esas No. 1/615, 3/502

Karar No. 14

3 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1934 malî yılı hesabı katğisi hakkında Başvekilliğin 21 temmuz 1936 tarih ve 6/2473 numaralı tezkeresile teklif olunan kanun lâyihası ve Divanı muhasebatın mutabakat beyannamesi Divanı muhasebat Reisi Seyfi Oranın ve Devlet demiryolları umum müdürü Ali Rıza Eremin huzurlarile tedkik ve müzakere olundu :

1 — Hesabı katğinin muhassasat cetvelinde yazılı 20 180 416,31 lira muhassasatın Divanca tesbit olunan miktara göre 150 000 lira noksan ve 19 488 966,02 lira sarfiyatın da 149 971,62 lira noksan bulunduğu görülmüş ve bu farkın da 1934 malî yılı Nafra bütçesinin de 644 nci (Askerî fabrikalardan satın alacağı ray bedelleri için Devlet demiryollarına yardım) faslından verilen (150 000) liranın Demiryolları idaresince umu-

mî muhasebe kanununun 55 nci maddesi mucibince bir taraftan aynen irad ve diğer taraftan tahsisat kayid ve alınan ray bedeli olarak sarfolunan 149 971,62 liranın da sarfiyat olarak gösterilmesi icab ederken bu paranın bütçeye taallük ettirilmeyerek emanet hesabında tedvir ve neticesinin umumî kâr ve zarar hesabına nakil ile iktifa edilmesinden ileri geldiği anlaşılmış ve Divan cetvelinde gösterilen mikdarlar kabul edilmiştir.

2 — Varidat hesabı katğisinde 21 895 672,17 lira tahsil edilmiş varidat olarak görülmekte ve bu da Divanca tesbit olunan miktardan 150 530,34 lira noksan bulunmuştur. Farkı teşkil eden bu paradan 530,34 lirası kambiyo muamelâtından hâsıl olan kâr olup umumî muhasebe kanununun 41 nci maddesi mucibince varidat kaydedilmesi icab ederken böyle yapılmayarak doğrudan

doğruya umumî kâr ve zarar hesabına kayıd ile iktifa edilmesinden ileri geldiği ve farkı tamamlayan 150 000 liranın da 1934 malî yılı Nafia bütçesinin 644 ncu (Askerî fabrikalardan satın alacağı ray bedelleri için Devlet demiryollarına yardım) faslından verilen 150 000 liranın idarece umumî muhasebe kanununun 55 nci maddesi muçibince varidat bütçesinde açılacak hususî fasla irad kaydı icab ederken böyle yapılmayarak emanet hesabına alınmakla iktifa edilmesi yüzünden farkın hâsıl olduğu anlaşılması ve Divan cetvelinde gösterilen mikdarlar kabul edilmiştir.

3 — 1483 numaralı kanunun 12 nci maddesi muçibince katği hesaba eklenmesi icab eden cetvellerden tesisatı iptidaiye hesabına aid cetvelin 1818 numaralı kanunla inşaat dairesinin Demiryolları idaresinden ayrılarak Nafia vekâletine bağlanmasından dolayı eklenmediği anlaşılması ve bu cihet zarurî görülmüştür.

4 — Aynı madde muçibince katği hesaba eklenmesi icab eden cetvellerden sermaye hesabına müteallik erkamın da bilânçoda gösterilmekte bulunması itibarile de sermaye hesabına aid cetvelin mevcut bulunmadığı görülmüş ve bu cihet de olduğu gibi kabul edilmiştir.

5 — 12 nci madde muçibince eklenen cetvellerden işletme hesabına aid cetvele göre:

Bağdad kısmı masrafı olarak tahakkuk eden 1 203 395,57 lira ve varidatı olarak tahakkuk eden 1 166 787,45 lira 506 numaralı kanunu tadil eden 1483 numaralı kanunun 17 nci maddesi muçibince Bağdad Şirketini temsil eden hesabın zimmet ve matlubuna münakalesinden sonra işletmenin hakikî masrafı 12 818 727 lira ve mubayaa taksiti ile birlikte 18 285 570 lira 45 kuruş ve birinci fıkra muçibince ilâve olunan mikdarla 19 638 937,64 liraya irtika etmekte ve işletme varidatı da ikinci fıkradaki mikdarlar nazarı dikkate alınmak suretile 20 879 415,06 lira olarak tesbit edilmiş ve bu suretle işletmenin hakikî kârı 2 443 872,99 lira olarak kabul olunmuştur.

6 — Sureti umumiyyede işletme hâsılatının seneden seneye artan demiryolu sermayesinin % si nisbetinde itfasma yetecek derecede olmadığı ve 1042 numaralı kanunun 47 ve 50 nci maddelerine tevfiikan her sene olduğu gibi 934 senesinde dahi 5 000 000 liradan fazla bir pa-

ranın sermaye hesablarına geçmesi neticesinde mezkûr 2,5 milyon liraya yakın işletme kârı ortadan kalkmış ve ayrıca da geçmiş senelerin zararına 3 000 000 liraya yakın bir mikdar ilâve edilmiştir.

Bir taraftan mubayaa olunan hat ve limanların taksitleri için bütçeye tahsisat mevzu olub senelik faiz ve itfa karşılıkları ile sair masrafları bu tahsisattan ödendiği gibi diğer taraftan da bunlar mubayaa bedelleri ile Devlet demiryolları idaresinin sermayesine dahil olmuşlar ve umumî sermayenin itfası için ayrılan itfa akçesi meyanında kendi hisseleri derecesinde itfaya tâbi tutulmuşlardır. Şu halde mubayaa edilmiş hatlar bir defa bütçeden ve bir defa da sermaye hesabından olmak üzere iki defa itfaya tâbi tutulmakta olmalarına göre taksitlerin devamı müddetince mubayaa olunan hat ve limanlar için itfa akçesi ayrılması fazla görülmüş, aynı suretle itfadan başka bir de mubayaa olunan hat ve limanlar da dahil olduğu halde malzemei muharrike ve müteharrike ile demirbaş ve üst yapı gibi fazla yıpranmağa müsaid aksamın müddeti istimaline ve yıpranma derecesine göre hesap edilerek bulunmakta olan bir paranın kâr ve zarar hesabına kayıd ile tecdid namı altındaki sermaye hesabına ayrılması 1042 numaralı kanunun 47 nci maddesi icabından bulunmuş ise de bu hal yukarıda arz edilen sebep dolayısıyla Devlet demiryolları ve limanlarının sermayesi için ikinci defa ve mubayaa olunan hat ve limanlar kısmı nazarı dikkate alındığı takdirde üçüncü defa itfayı teşkil ettiği neticesine varılmıştır. Bu suretle ayrılan paraların krâr ve zarar hesabının zararına inzıam etmesi ve 8 sene içinde itfa ve tecdid sermayelerinde 27 milyon liraya yakın bir paranın birikmesi neticesinde bilânçoda görünen 20 milyon zararın vücade geldiği anlaşılmıştır. Bu vaziyetin devamında bir faide olmadığı dairesince de mütehassıs raporuna müsteniden kabul olunmakta ve yakın bir zamanda ıslah için teklifi kanuniden bulunulacağı vadedilmekte bulunmasına göre bunun tahakkuku temenniye şayan görülmüş ve yukarıda arz edilen sebepler dolayısıyla kanun lâyihasının 1, 2 ve 3 ncu maddeleri tadilen ve diğer maddeleri bazı kelimeleri değiştirilmek suretile aynen kabul edilerek Umumî Heyetin yüksek tasvibine arz edilmek üzere su-

nulur.			Çorum	İstanbul	Kastamonu
Di. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib	N. R. Yıldırım	H. Ergin	Nuri Tamaç
Niğde	Trabzon	Yozgad	Mardin	Muğla	Ordu
Faîk Soylu	Mitat Aydın	Sungur	Hilmi Çoruk	H. Kitabçı	Ahmed İhsan Tokgöz

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1934 malî senesi kat'î hesab kanunu lâyihası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1934 malî senesi masrafı merbut (A) cetvelinde gösterildiği üzere (19 488 966,02) liradır

MADDE 2 — Mezkûr idarenin aynı sene varidatı merbut (B) cetvellerinde gösterildiği üzere (21 895 672,17) liradır.

MADDE 3 — Tahsisattan sarfolunmayıp (A) cetvellerinin aid olduğu sütunlarında gösterilen (691 450,29) lira tahsisat bekiyesi iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icra-ya Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

13 - VII - 1936

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V
I. İnönü	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.
Ş. Kaya	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	C. Bayar
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V. V.
Dr. R. Saydam	Rana Tarhan	C. Bayar

DİVANI MUHASEBAT ENCÜMENİNİN DE-ĞİŞTİRİŞİ

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğününün 1934 malî yılı hesabı kat'î kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları umum müdürlüğününün 1934 malî yılı masarifi bitişik (A) cetvelinde gösterildiği üzere 19 638 937 lira 64 kuruştur.

MADDE 2 — Adı geçen umum müdürlüğü-nün aynı yıl tahsilâtı bitişik (B) cetvelinde gös-terildiği üzere 22 046 202 lira 51 kuruştur.

MADDE 3 — 1934 malî yılı içinde sarf olunmayan ve bitişik (A) cetvelinde ayrı bir sütun-da gösterilen 691 478 lira 67 kuruş tahsisat baki-yesi iptal olunmuştur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden mu-teberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun icrasına Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

A - CETVELİ

F.	Muhassasatın nevi	Muhassasat		Sarfiyat		İptal olunan muhassasat	
		Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
1	Ücret ve yevmiyeler	4 398 747	80	4 088 390	49	310 357	31
2	Harcırah	90 000		86 595	76	3 404	24
3	İdare teşkilâtına dahil memur ve müstahdemlere yardım	431 000		424 356	98	6 643	02
4	İdare masrafları	633 000		594 861	58	38 138	42
5	İşletme masrafları	6 160 600		6 066 684	33	93 915	67
6	Mütenevvi masraflar	14 800		13 582	13	1 217	87
7	Borçlar	276 740	22	221 993	88	54 746	34
8	Tesisat ve tevsiat masrafları	540 000		507 361	87	32 638	13
9	Sigorta ücret ve sermayesi	35 000		35 000		0	
10	Tekaüd, dul ve yetim maaşları	1 426	89	1 426	89	0	
11	Mubayaa olunan hat ve limanların senelik faiz ve itfa karşılığı	3 786 000	00	3 778 148	48	7 851	52
12	1715 numaralı kanunun 8 nci maddesi mucibince Cümhuriyet Merkez bankasına verilecek itfa karşılığı	1 607	43	1 607	43	0	
F. M.	Ankara istasyon binası inşaatı	358	40	358	40	0	
»	Askerî fabrikalardan satın alınacak ray bedeli	150 000		149 971	62	28	38
»	İzmir hattı masrafları	3 652 000	00	3 509 462	23	142 537	77
	YEKÜN	20 330 416	31	19 638 937	64	691 478	67

(1) 2488 numaralı kanunun 3 ncü maddesi mucibince İzmir hattı sarfiyatına aid müfredat cetveli aşağıdadır.

1	Ücret ve yevmiyeler	687 000		647 761	81	39 238	19
2	Harcırah	16 000		14 634	72	1 365	28
3	İdare teşkilâtına dahil memur ve müstahdemlere yardım	90 500		83 566	58	6 933	42
4	İdare masrafları	113 295		70 244	52	43 050	48
5	İşletme masrafları	1 042 000		990 890	70	51 109	30
6	Mütenevvi masraflar	5		0	47	4	53
7	Borçlar	11 000		10 756	97	243	03
8	Tesisat ve tevsiat masrafları	200		121	52	78	48
9	Sigorta ücret ve sermayesi	3 000		2 789	97	210	03
11	Mubayaa olunan hat ve limanların senelik faiz ve itfa karşılığı	1 689 000		1 688 694	97	305	03
	YEKÜN	3 652 000		3 509 462	23	142 537	77

B - CETVELİ

F.	M.	Varidatın nevi	Muhammenat		Tahsilât	
			Lira	K.	Lira	K.
1		Demiryolları işletme hasılatı				
	1	Yolcu	4 150 000		4 648 218	46
	2	Yolcu ağırlığı	150 000		132 273	61
	3	Mesajeri	400 000		362 525	92
	4	Seyriseri	650 000		728 588	42
	5	Seyrihafif	9 480 000		11 084 363	35
	6	Muhtelif hasılat	400 000		918 781	79
2		Liman ve rıhtım hasılatı				
	1	Haydarpaşa liman ve rıhtımı	650 000		760 102	14
	2	Derince limanı	200 000		180 105	48
3		Sıhhiye tevkifatı	140 000		140 004	77
4		Mütenevvi hasılat				
	1	İstimalden ıskat edilen vagon, lokomotif ve hurda demirler satışı	5 000		5 774	35
	2	Memurlardan alınacak tahsil ücreti	5 000		2 786	31
	3	Daireye aid binalardan alınacak icar bedeli	5 000		49 395	23
F. M.		Askerî barikalardan alınacak ray bedeli için Nafia ve kâleti bütçesinden yardım			150 000	
»		İzmir hattı varidatı [1]	3 500 000		2 883 282	68
		YEKÜN	19 735 000	00	22 046 202	51

[1] 2488 numaralı kanunun 3 ncü maddesi mucibince İzmir hattı varidatına aid müfredat cetveli aşağıdadır.

1		Demiryolları işletme hasılatı				
	1	Yolcu	656 843	60	656 843	60
	2	Yolcu ağırlığı	14 733	30	14 733	30
1	3	Mesajeri	29 875	36	29 875	36
	4	Seyriseri	95 720	80	95 720	80
	5	Seyrihafif	1 886 305	64	1 886 305	64
	6	Muhtelif hasılat	179 353	05	179 353	05
3		Sıhhiye tevkifatı	19 401	62	19 401	62
4		Mütenevvi hasılat				
	1	İstimalden ıskat edilen vagon, lokomotif ve hurda demir satışı	423	55	423	55
	3	İdareye aid binalardan alınacak icar bedeli	625	76	625	76
		YEKÜN	2 883 282	68	2 883 282	68